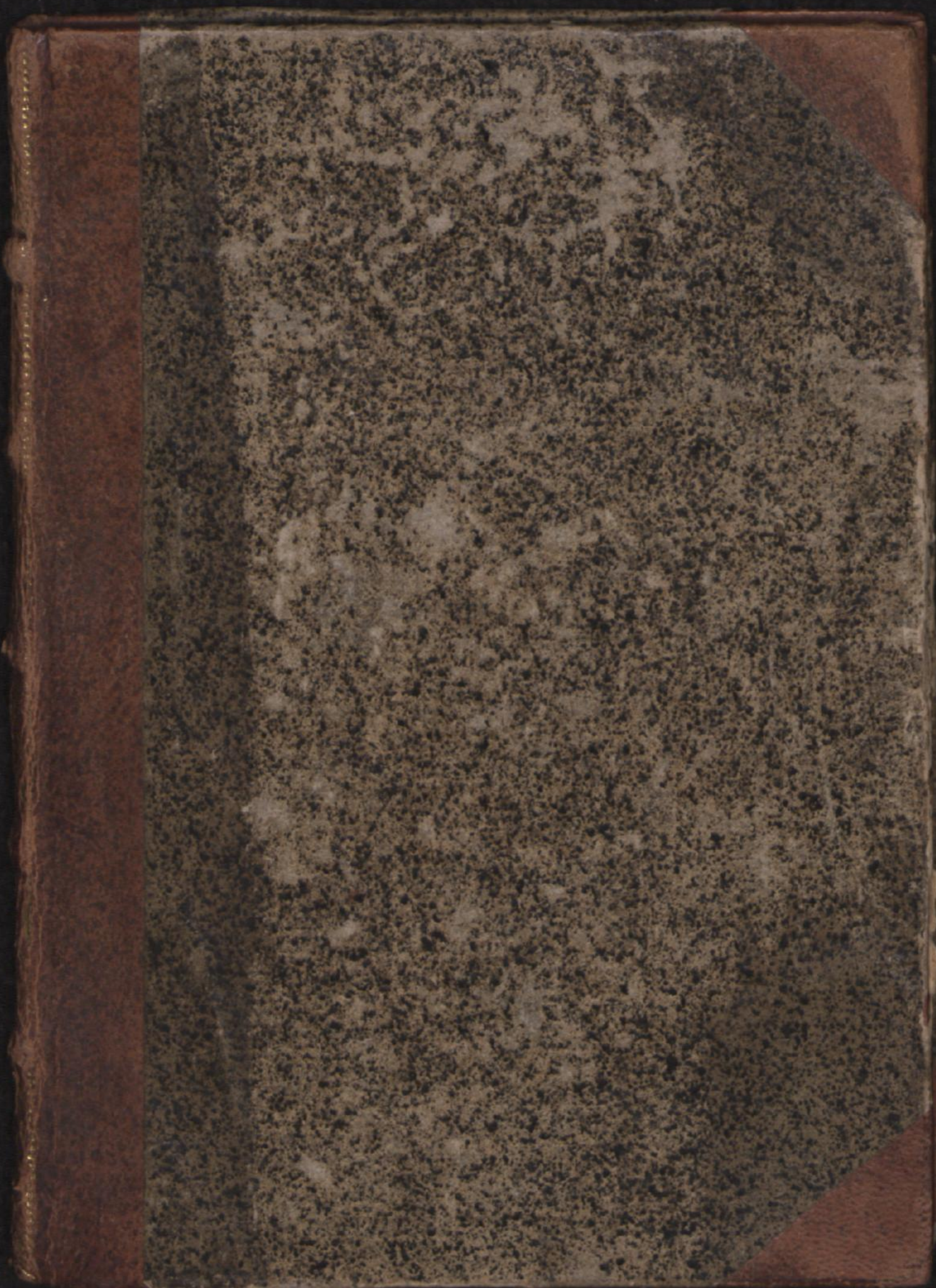
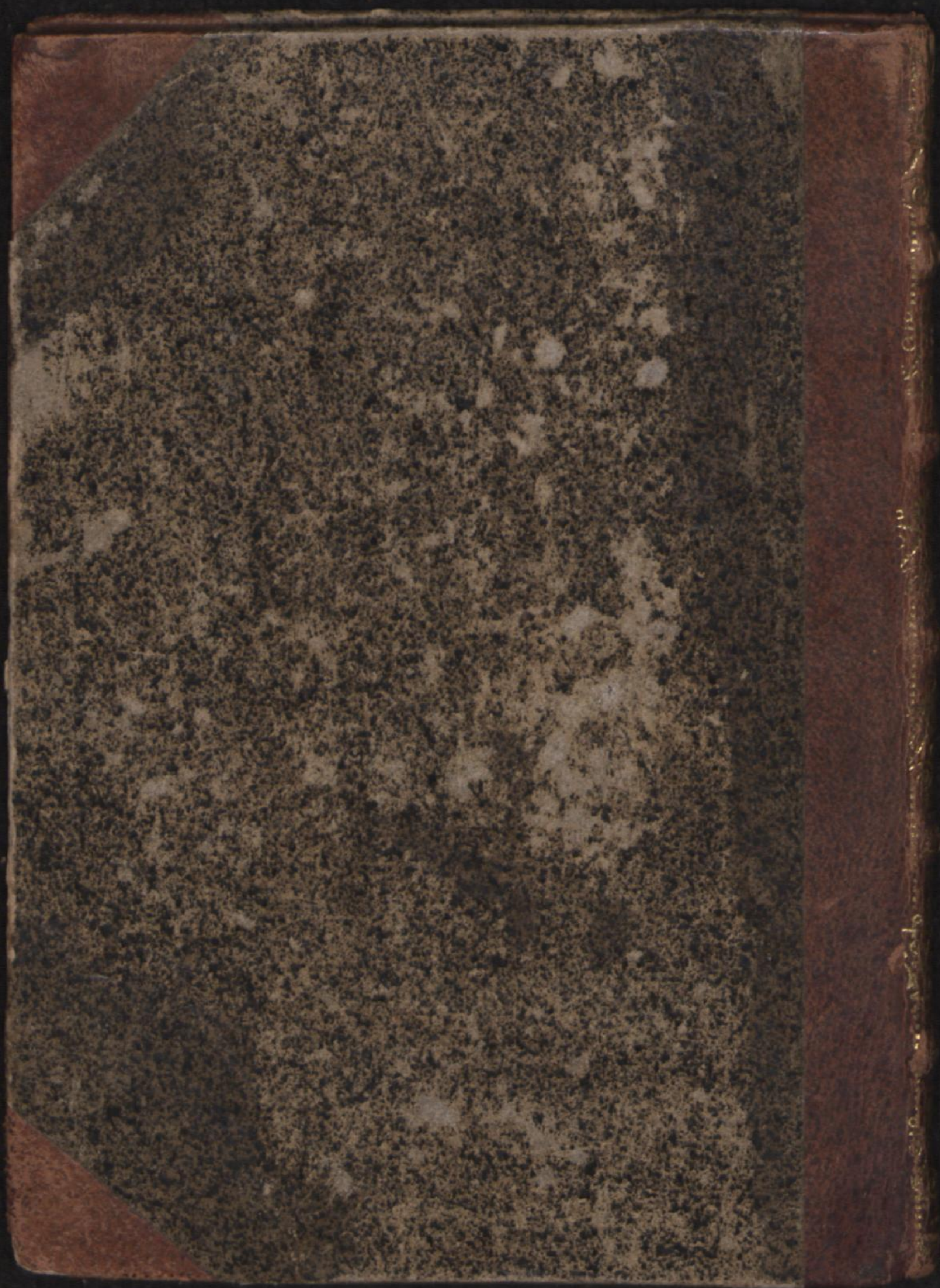

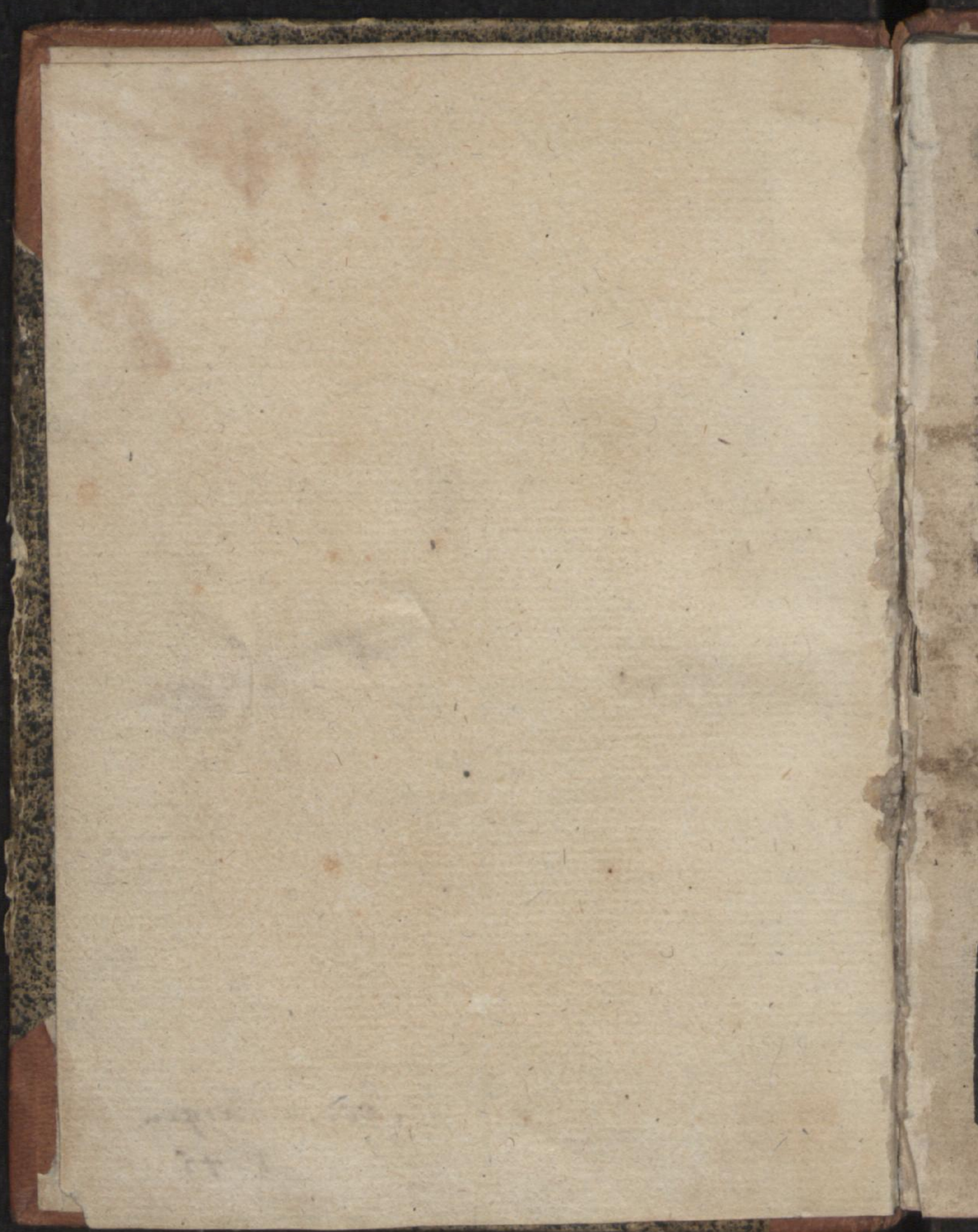

DA BOX

Secr. v. Bergen
1745.

Een liidhā Ind-

gangh vdi schrifften Som førsth bleff
vdsadt aff Tydesk paa swensk wedt me-
ster Oluff pßñ Secreterer vdi stockhol-
me Ther effther aff swenske paa danske
Oc nw tridie gangh forlenghedt oc for
øgth ⁊c̃z Vdi huilcken manghe aff the
hoffuz puncther vdi thz ny oc gamblæ
Testamenther kortlighen forclares/ Alle
thiñ till gaffñ Som ælske Gudtz ordt oc
sandhedtz framgangh mz eth
Register bagh y boghñ
huer Artickel snar
til at finde

Wiberg 1530

Huadt loug er vti schrifften

1

Loug vti schrifften kalles gudtz budordt/ aff huilcke menniſken lærer atkēne ſyn ſyndtz ſwarhedt oc ſyn naturlig ſkrøbelighedt til thz ſom gott er/ oc formedels loughē dømmes mandt til euige død oc fordømmelſze/ efftherthj mand gaar thē emodt oc ickj holler gudtz budt Ro. 7 7 8 Gal: 3 Deutt. 5 Exo. 20

2

Huadt Euangelion er

Euangelion er et gladelig budſkab/ vdganghē aff gudt til menniſken/ hworlūdhe han haffuer wedt ſyn enborne ſøn Jeſum Chriſtum frelſedt alle thennum ſom troen haffuer/ fraa ſyndhē dødhē oc ewig fordømmelſze/oc wil giffue thē luffuz mz ſeg euindelig:Loughē forſkricker meninſkē och obēbar hannū ſyn brøſt Men euangelium trøſter menniſken Oc wiſer hannū huare han ſkal foo legdom/ loughē ſigher ſaa/Thw erſt een ſzøndher

oc ewig

oc ewig fordømpt/ Mē euangeliū sighꝫ saa/ Wær wedt ett frydt mood/ Christꝰ haffuer taghꝫ thyne søndher paa seg/ offuerwondhꝫ thē oc giørdt fulkommelig fyllestih for thē alle/ Troo ickon paa hānum at han er thyn forlǿser/ saa giør same troo teg from oc rettferdig for gudt oc dødher vtj teg then gamblæ adam mꝫ syne vnde kiødelig løst oc begieringhe Luce 2 1 Cor. 1 Rom. 1 3 4 7 8 Galla. 3

3

Huadt er at troo paa Christū

At troo paa Jesum Christum er naer mēnisken aldieles forlader seg paa/ at gud er hannū mildh oc barmhiertig for Chꝛist skyld/ som Euangeliū forkiønder hannū Saa han forladher seg fulkomeligh ther til/ at hannū skal althꝫ godhe weyerfarē vtj Christo som hand hannum riiglig tilsagt oc loffuꝫ haffuer/ Thette er thē redtskaffuen troo som giiffuer kierlighꝫ aff segh huilcken alle mennniske er tienstaffigh som

henne haffne behoff/ for Christi skyld/ Thň som henne alt gott bewiisth haffuer vdhň all forskyllingh Joh. 6 Gal. 5

Doob 4

Doobp er thň ny fødelses badt eller affroelße oc menniskens fornyelße/ wedt wand oc thň helligand/ Ther menniskeñ (som y sønd affledt oc født er) skal begynne at wordhe ett nyet menniske formedels troen til Christum/ Thz er nu icke andhz/ end at vdtj dobeth skal hand begyñe edt nyeth leffnz oc siidhň daglig formere thz/ Saa at hans ganske leffnz skal wære en andelig doob som fuldkommes skal mz dødhen Eph. 2 Joh. 3 Tit. 3 Matt. 3 7 4

5

Sacrament

Sacrament er edt hilligt teghň/ edt wisth oc fasth indzegel/ Som Christus sielff indsadt haffuer/ til en Jhwkomelse eller pamynnelse/ huadt gudt oss loffuz haffuer

haffuer. medt huilket wij skulle trøg giø-
re wort hierthe oc sãwittighz/ vtj en faast
troo oc liidt til gudt/ At hand vil wisse-
lighñ wære oss mild oc barmhiertigh
Gywendes oss syn naadhe oc yndest som
han oss haffuer loffuz: Oc the sandskylli-
ghe sacramentæ ære ickj vdhñ twẽne/ ßõ
er doob/ oc Christi legomme oc bloedt
Matt. 26 Luce 22 Rom. 5

6

Hvadt Messen er

Messen er thz dyrebar Sacramenthe
Jesu Christi werdighe legomme oc blodt
Sõ mz redthæ kalles Christi testamẽtæ/
vdti huilkedt hã (Ther han skulle døø)
alle thĩ som thz troer/ fuldkõmelig til-
sagdhe/ aff en kierlig gunst oc nadhe/ alle
søndhers forladelße/ Formedelς sitt legõs
tacknẽligh offer oc blodtz vdgydelse paa
korsedt. Oc thette sacramente skulle wij
brughe til at yhwkõme ßodanæ welgier-
ningh. Item messen er ickj indsadt for
the affdødhe/ men allene fore the leffuen-

dhe/ at the skal brughe oc nydhe Christi legomme oc blodt til hans dødes beteckelse/ Nu kan io inghē betecke Christi død vdhē the som nw leffuende ære/ Therfor bør mand ey heer effther atholle noghen seelmesser eller andher kiøbmesser aff huilke wore Papisteske althergalhe heer til haffue fylth bodt bugh oc bagh/ (Thessewerre) For ther som seelmesser/vigilier/ och soodant andhz hychelye/ skullie giæ lødhe/ saa kunne mand mz gierning afflegghe søndhē. Nw er io Christus Jesus alenæ thz wbesmittedhe gudz lam som borttagher all werdzens sønd/ Som s. Hans baptist beuiser/ Radher ieg ether ochsaa y papisther Ther som y icke wil liidhe gudz euige straff atj forlader oc offuergiffuer thē formaledidhe Canon/ medt huilken oc mz andre falsche fund y dagli ghē gudt bespotthē oc igthē korsfrester vtj ether messer Christum Jesum Som seg sielffuer edt sindhe offeret paa korsedt for oss. Matt 26 Luce 22 1 Cor 10 7 11 Joh. 1 Heb. 7 7 8 om

Om twenne lunde rettferdighedt gudtz oc menniskens

7

Menniskens retferdighz er en welladhñdhe tingesth/ en falsk skin och glysnerye/ Oc staar y vduorthes gierninger sõ siwnes at lywde mz gudtz budt/ mz huilke mãd miener atfulkõme gudz budt oc lough/ endtog hierthz er vløstigt oc wwilligt til soodanne gierninger/ Om sãme redtferdighz taler Christus/ Matt. 5 Sighendes til sinæ disciplær vdhñ ethers retferdighz offuertrede the schrifft cloghe oc pharíseyers/ Kunne y ickj indgaa vtj gudz riighe. Thenne retferdighz kan mẽnischẽ haffue vdhñ gudtz besynderlig nadhe aff syn eghñ naturlig krafft/ mẽ hun hielper hannũ inthz til salighz oc er gudt inthz behageligh/ forthj gudt skoer alleeneste hierthz Men thñ retferdighz som gudt holler for retferdighz/ hun er thñ rethskaffen oc sandskyllige/ oc er ickj andhz end en stadighe troo til gudtz nadhe oc barm

dhe oc barmhiertighz/at wij troo hannū wære oss goedt oc gūstig for Christi middel oc werdskyld. Thēne troo forhuerffuer oss thū helligand/huilkē renser wore hierther aff the ondhe løsthe oc søndighe begieringhe Sō ære emodt gudtz budt/ Saa at mād holler gudz loug oc budt mz hierthēs løsth oc welwillighz. Sodā en troo regnes oss til redtferdighz oc frōhz for gudt/ aff huilken wij skulle bliffue salighe Rom. 3 7 4 Gal. 4 7 5 Gen. 15

8

Huadt rett gudz tienesth er

Then rette gudz tienesth stoor vdj iij støcke som er y troen hobeth oc kierlighz

9

Huadt troo er

Troen (som forsagt er) er en hierthens trøst/ther ieg troor oc holler thet aff alt mitt hierthe for sandt/ath Christi pynæ/ dødt/ vskyllighz werdskyld/ med althet hannum tilhør/oc ewighe gledhe/er atlh mitt eghz och ald samen er for min skyld

skedt

skedt meg til goedhe Joh. 6

10

Huadt hoob er

Hoob er en wiss forbiclse/ ther mād forbidher mz tolmodighz oc lāgmodighz efftcher althz godhe gud oss y Christo loffuz oc tilsagt haffuer/ Saa at wij ære thz fuldwisse paa althz hā oss loffuz haffuer thz wil han oc holde oss vthen all twiifl Esa. 30 Job: 10

11

Kierlighz

Kierlighz er/ ath mand holler gudt kiær aff alle sinæ kræffter/ aff alle sin hw hierthe oc siel/ Oc syn ieffn mēniske som seg sielff/ hugsuale/styrcke/trøsthe oc hielpe hannum bode til liiff oc siel. Oc lighe som Christus haffuer bewiisth seg emodt oss/ saa bør oss och ath beuise oss emodt wor nesthe/ Och lighe som wij begieræ han skal giøre emodt oss Ther henger all loughn oc propheternæ oppaa/Szaa ath thn som elsker gudt oc syn ieffn menniske

han haffuer fulkōmett loughen Men end tog mand kan haffue kierlighz bode til gudt oc syn nesthe/ Tog kalles thz redtelig kierlighz som mand haffuer til syn nesthe/ Thi ath kierlighz til gudt er retthelig thñ troo mandh haffuer til hannũ Deut. 6 Leuit. 19 Matt 22 Joh. 15 Gal. 5 Col. 1

12

Huadt Christi korss er

Christi korss er iammer/modgang oc forføllelse som wii for hans skyld lidhe/ oc thñ menniske bær t korssedt mz Christo/ som vndhergaar oc añamer medt tolmodighz alle hōdhe frestelse/ drøuelse/ angesth/ nødt/ forføllelse/ ælēdighz/ armott hungher/ tørst/ siugdom oc summa sũmarum alt thz Christus for wore søndhz lidt haffuer. Sodant kors wil han och ath wii skulle tolmodelig lydhe indtil dødhñ/ Forthi effther ath Christus som er wor striidtz førsthe/ er indganghñ i sytt fadhers riige mz møghñ iammer oc modgang Saa

gang/ Saa mãa wij oc følge hannũ eff-
ther oc wære hannũ lüghe gierne lydhē-
des huadt han oss paa legghũdes word
(Matt. 5 10 7 24 Luce. 14 1 Cor. 12
Act. 5 7 14 Rom. 8 1 Pet. 2 7 4 Jo.
15 Gal. 5 7 6 Jaco. 1

13

Huadt rett fasthe ær

Een redt christelig fasthe/ som gud er
behagelig/ er ath mand spægher oc thæ-
mer sith legomme mz alle synæ leymode/
oc korßfester sidt kiødh mz synæ kiødelig
løsth oc vnde begierighe/ Hollindhes thz
aff offuerflødighz/ æ dendhe oc drickēdhe/
paa thz hā aff sodane affholdh kād blüff-
ue thessimindre tilbøyelig til søndhen oc
thũ gambl e adam mz synæ løst oc begie-
ringh e meer oc meer kanfortrøckes oc dø-
dhes vtj hannũ Gal. 5 2 Cor. 6
Sodan fasthe er ickj aldenæ atholle seg
fraa offuerflodighz y madt oc dricke/ mē
ochsaa fraa then offuerflødighz som er y
kleder/ godhe daghe/ ledighedt oc andhz

sodant/ Oc spæghe wort legō mz arbeyde wecht/ wandrende/ bedhende/ christelig siwnghendhe oc læ sendhe/ studerendhe etcz. Thesligesth hører thz oc til een redt fasthe/ at wij hielpe oc trøste thē sō nødtørffig ær/ oc wærer hannum mild oc barmhiertigh sō oss haffuer brodt emodt

Om madhen giiffuer ieg teg sodant ræth raedt/attw matt edhe huadt teg løsther oc thw aff stedt kan komme oc tacke oc loff gudt/ Tog skalthu vndfly all offuerflødighz/ ædt ickon madhen oc fasth aff søndh och vndskab. Wiltw ochsaa ædhe huadt teg teckes saa see til attw icki forargher thyn ieffn menniske/ Sō icki haffuer sodanne forstandt/ ath all madt ær teg lofflig. Fasthe mercker ochsaa at hunghre oc at tørsthe effther gudtz nade oc redtferdighz oc at holle seg aff søndhē Matt. 6 15 7 18 Psal. 34 Esa 58 Zach 7 1 Cor. 8 7 10 1 Thi. 4 Tit 1 Rom. 14 Johel 2

huadt en

14

Een redt christelig bønn/ er en idhelig beclagelse offuer then angesth trengsel oc nødt wii vndherlighe/ mz huilkē bøn oc begiær tig/ wij flittelig begiere aff gudt vtj een sterck oc fast troo/ at wij aff ßodanne nødt motthe formiddels hans barmhiertighz forløses oc friies 1 Reg. 7 Eclia. 18 r 35 Matt. 6 Rom. 8 Col. 4 1 Thessi. 5 Jaco. 5

Thenne bønn staar ickj vtj manghe ordt oc møghn̄ murren (som wore pharisseer hyne kalckede wegghe the meene) men vdj en redt hierthens begierelse nødt oc trengsel/ Huilken bøn Christus wil schal skee vtj andhn̄ oc sandhz Oc er ey andhz end atpaakalle gudt y altigh/ loffue oc tacke hannū medt een redt hierthens begieringh Matt. 6 Joh 4 1 Cor. 9 Luce 18

15

Thn̄ gamblæ Adam eller then

Ther Adã haffde brodt gudtz budt/ war han fuld mz søndh/ oc hans natuer war saa forgyfftig mz søndhñ/ ath all hans affkomme aff same sønd oc ondskab er deelactig. Saa ath alle the som fødhes aff modhers liiff haffue then arth oc natuer mz seg/ ath the ære løgneræ/ girige søghe gierne effther theres eghñ nøtt oc gaffñ/ høgferdige stolthe/ blodgirighe/ vwillighe til alle christelige gierningher/ wnøttelig til alth gott/ sũma sũmarum The ære wredhñs oc fordøīnelsens børn. Oc lighe som the ære deelactig mz adam aff same søndtz arth sõ han haffdhe/ saa kalles the och mz hannũ effther same arth gammel adam eller gamblæ menniske/ oc ære pligtighe til ewig dødh mz mindhre ẽnd the wordher vdtj Christo fornyeot oc ighñ føddher Gen. 3 6 2 8 Psal. 13 51 2 115 Eph. 2 Rom. 3 5 2 7 Gal. 5 Joh. 3 Eclia. V Matt. 7 Esa. 64

Huadt then ny Adā eller thē ny menniske ær

Førsth oc fremmesth er Christus thē ny adam som war oc ær vdhē all syndh Ther nesth alle hās brødhre christnæ mēnisker/ Som vtj dooben formiddelst een fasth troo/ haffne aff then hilligandtz nadhe begynth edt nyedt leffnz. Oc dagelighen nedher trycke e meer oc meer then syndighe arth sō the haffne aff thē gāblæ adam/Oc saa kaarsfesthe oc døde thē gamblæ menniske mz syn ondhe løsth oc begieringhe/paa thz thē ny mēniske som the haffue faaett aff Christo/ kan dagligħē e meer oc meer voxe til/ y gudz oc syn ieffn menniskes kierlighz/ oc the paa thz siisthe maa wordhe vtj Christo een fulkommen mand/oc hannum lighe Phi. 3 Rom. 5 1 Cor. 15 Gal. 5 2 6 Hiere. 4 6 Acto. 9 Gen. 3 Joh. 12 matt. 10 ephe 4

17

Huadt kiødzens eller legomsēs naturlig

naturlig gierningher ære

Kiødtzens gierninger/ (huilcke paulus til thē Gallater y thz v opregner) ære thesse/ horerye/ skørløffne.t eller bolerye/ wreenhedt/ løssactighz/ affguderye trolddom/ fiendskab/ kiiff/ awind/ nag/ hadt/ wredhe/ trætthe/ twedracth/ secther/ parthi/ mordt/ druckenskab/ fraadtzerye/ oc sodane flære. The som sodanæ bedriffue/ bliiffuer icki arffuinghe til gudtz riighe/ forthi sodanæ søndighe gierninger bewiise ath same mēnisker icke acthe gud oc ath the ære wantroo som thiñ bedriffue/ Oc thesse gierninger vdflydhe aff wāntroen som boor vti hiertthz/ huilkē wantro fordømmer thñ gāske werdhē Gal. 5 Rom. 14 Joh. 16

18

Huadt andelighe giernigher ære

Andtzens gierninger (som Paulus och siegher y same stedt) ære thesse/ kierlighz/ glædhe/ fredt/ langmodighedt/ welwillighz/ godhz/ troskab/ sachtmodighz/

dighz/ kyuskhz/ affhold/ oc sodant flere/ som thñ gamblæ menniske medt dødhes Oc ære sodanæ gierniger andzsens (thz er) edt gott christen mēniskes redthe fructher/som vdflydhe aff edt gott oc fultroo hierthe. Oc sodanæ gierninger tienæ til een broderlig kierlighz/ oc paa thm̄ lærer mand atkiendhe om menniskēn haffuer een redt troo/ for huilken troes skyld aldenæ han wordher saligh Gal. 5 Matt. 7 Rom. 1 Joh. 3

19

Huadt troens forargelse er

Troens forargelse/er noghñ falsk lerdom/ tald eller schreffuen aff noghen mēniske som er emodt gudz ordt oc sandhz/ medt huilken same gudtz ordt forfalskes oc forwendes.eller oc noghet biwdes som er emodt thñ christelig friihedt. Thi aff sodant worder wor ieffū mēniske forwerrett oc hans troo forarghett/ Om thñe forargelse taler Christus Matt. 18 Sigēdhes, huo som fortørner eller forargher

een aff thesse mindsthe som troo paa meg
thz war hannum bedhre een assen mølle
steen war bondhen wedt hās hals oc hād
wor nedher sunckē vti thz dybe haffw/
Sodan forargelse giør thñ gandske pau‑
wens loug medt all mēniske lerdom/ ßō
oss formørcker gudtzs nadhe fore oc grū‑
dher oss paa wor eghē giernigers fyllesth
oc frij williæ Joh. 8

20

Huadt kierlighedtz forargelse ær

Kierlighedtz forargelse/ er at fortør‑
næ syn ieffñ menniske mz ondhe ordt och
gierninger. eller oc mz sodanæ ordt och
gierninger/ huilke (endog the y thennū
sielffue icke ondhe ære) fortørne the tog
aligwel oc forwerrer thm̄ som swage ere
vti troen oc wforstandige. Gal. 6 Rom.
14 7 15 Om̄ thenne taldhe Chri‑
stus Matt. 17 Ther hand badt synæ
disciplær gyffue told paa thz the ey schul‑
le fortørnæ the skrøbelighe 7c̄z

21

Huadt menniskens fry wiliæ ær

Menisken fry wilie ær/ at han aff edt frydt wilkor giør thz gudt forbudhz haffuer/ oc forlader thz som gudt hannū budhz haffuer/ at hād skulle giøre. Mē at giøre noghz sō gudt behageligt wære schal/ kan han inthz aff syn eghñ frye wilie/ mz myndhre han nydher ther gudtz nadhe til/ Ehuor goedt gierningher siunes for werdhñ atwære/ tog er hun ligwel icke goedt for gudt/ vdhen hun er giordt formiddels gudz nadhe/ Therfor er menniskens fry wilie inthz andhz end een søndighe wilie som inthz gott aff seg formaa Exo. 20 Deut. 5 7 6 Gen. 8 2 Cor. 3 Prouer. 12 Joh. 6 8 12 14 7 15 Rō. 7 Psal. 59 Pñ. 16 Phi. 2 Ephe. 1 22

Huadt then hillig oc christelig kircki er

Thñ christelig kircke vtj schrefften/ mercker icke thñ hwss som byggz her hoss

oss paa iordhn̄ aff stock oc steen/ Sō wo-
re papister oc phariseer the blindhe ledher
haffuer heer til sagt for oss/for theres eghē
girighz oc bugfylle. Men thz er alle troo
christhen menniskers forsambling/ huilkē
forsamlet er y thn̄ helligandh/ vtj een ler-
dom/een troo/ een kierlighz/ edt hobb.
haffuēdhes til hobe een gudt/een seel/een
wilie oc edt hierthe/Oc lighe som the ære
hær paa Jordhn̄ til hobe føghz edt legō-
me mz manghe lemmer/ hues hoffuz er
Christus Jesus/ Saa hober the ochsaa
mz alle englæ atbliiffue oc wære edt leff-
uendes huuss vtj hymmelen/ icke aff stock
eller steen som forgengelig ære/ men leff-
uendes pellere oc løwendhe støttere mz
gudt til euig tiidt Matt. 4 ꝛ 21 Tit. 3
Esa. 40 ꝛ 50 Hiere. 7 Deut. 8 Eph. 5
Heb. 9

23

Huilke redte prester/ soghne-
prester biscoper oc predicker ære

Redthe christ

Redthe christelig/ Biscoper/ prester sognepresther/oc Predickere ære the som thn̄ christelig forsambligh/trolige thienæ lærindhes hynne gudz oerdt/budt oc wiliæ/ Oc vdskiiffthe sacramenthernæ som eræ dobb/ Christi legom oc bloedt. The som thette giøræ ære all ære werdt/ Oc er mand ther til plictig atholle thim̄ op redelig klæde oc fødhe/ effther som thennū behoff giøres/ Hues leffnz Paulus clarlig nogh beschriffuer til Titum oc Thimotheum. Men the som icke øffne seg y gudtz ordt mz predicken oc lerdom/ ære icke redthe bisper eller prester effther schriffthn̄/ forthi the thienæ theres eghn̄ bugh/ huilken er theres gudt/ Therfor kalles the vdi schreffthn̄ phariseer/ thz er vdtdelede folck/ besonderlig fraa andhre affskyld medt ald theres leffnz oc skick/ Bedragindhes mz same theris falskehell ighz/fattighe eenfoldighe folck/ For huilke Christus oc s. pouel bedher wii skulle forware oss Matt. 7 Rom. 16 Item kalles the

 ochsaa

ochsaa kalckedhe wegghe Matt. 13 Act. 23 oc formaledhe graffuer/ mett andhere flere skendighe naffne sõ findhes vtj screfft then Huare for mãd icke er thiñ plictug/ thz mãd the andhre (sõ predicke oc lære) plictughe ære 1 Cor 9 1 Thi. 3 5 7 6 Tit. 1 Matt. 23 26 7 28 Rõ. 16 Phi. 3

24

Huadt rett ecthæskab er

Ecthæskab er en redtsindug hellig staedt oc skick/ som gud sielffuer indsatthe vti paradis/ oc siidhen y thz ny testamen the er møghz priisedt/ bodhe aff Christo oc apostlæne Ectheskab er som een læghe dom mod all andhẽ vkøskhedt ond løsth oc tancker. Oc er inghẽ forbodhẽ aff gudt/ men alle thiñ lofflig/ sõ ther til bequẽmæ oc tilbøyeligt ære/ Oc alle thiñ/ om huilke befryctidhes ær ath the skal falle y noghñ vkyskhedt/ hoor eller skørleffnz/ er ecthæskab budhett strengelig/ at the skulle giiffue thennũ ther til Gen. 1 Joh. 2 Cant. 1 Eph. 5 Matt. 4 5 7 19 Sap. 1 Heb. 13 1 Cor. 7

1 Cor 7 i Thes. 4) Mē nu haffuer
antichristhñ medt syne tilhengher forbu⸗
dhñ ecthæskab/ eblant synæ smwrdhe oc
beskornæ papister/ Oc wil ath inghen
presth monck eller nūne skal gifftes/ hel⸗
ler wil han the skulle leffne vtj obenbarlig
hoor oc skørleffnz. Saa skiendig siunes
for wore papisther thēne stadt ectheskab/
ath thz er bedhre atwære en hoor karl/
tyff eller mandrabere hoss thennum/
end een æcthwe presth eller mōck/ huilckz
paulus tilforn wel kunne see (1 Thi. 4
Dauid ps. 11) Thwye thennū thee slēme
forgyfftheligheh hooriagheræ/ Gyffther
een soghnepresth seg/ Tha skal hād stray
skylies wedt sinæ soghnæ/ oc ey lengher
wære presth/ Vtz in zcilio carthaginēsi
⁊ cesariensi/ Men ther som hand kand
slaa syn ieffñ mēniske ihiel/ bliffuer han
een dubbildt prouesth/ See heer maa
wij see wore papisthers hellighz ⁊cz

Huadt then christelig friihz er

Then christelk

Then christeligh friihedt er icke ath mand schal saa frij wære ath han inthz gott schal giøre/ men thz er ath wijære frij aff dieffuelsens oc søndhernes tyrãnye/ wedt Jesu Christi dødt oc opstandelse/ Som søndhñ oc dieffuelen offuerwun- dhz haffuer/ Oc thenne friihedt skal wij icke ladhe wordhe kiødhz een orsaghe til søndhñ/ Som the giøre ther sye (ia skal myn troo allene giøre meg salig/ saa wil Jeg troo hen oc inthz gott giøre) Men wij skal vtj kierlighz thiene hwer andhre inbyrdhes/ Wij skulle wãdhre vti andhñ oc ey fulkõme kiødtzens begiering oc wel- løsth Som paulus syer til the gallather 5 1 Cor. 1 1 Pet. 3

26

Om dobsens løfft oc iedt

Alle christhene menniske haffue icke meer end een løffth oc iedt/ som the een tiidt haffue giordt gudt vtj dobb. Thz er The haffue forsoredt dieffuelen oc aldt hans anhang/ Oc haffue sagt Christo huldskab oc

huldskab oc trooskab til/ hannum altiid effther atfølghe/ oc hans wilie atgiøre. hær loffuer muncken atsicthe moedt sidt eghz kiød/ moedt werdhñ oc dieffuelen. Oc thenne løffth warer intil dødhen/ oc ocer jaa swar ath alle menniskens godhe gierninger ære ganske ringhe til atfuld-kmme hynne/ Thi mêñisken altidt min-dhre gott giør end han vdloffuz haffuer/ ther for giør thz ey behoff at hã tager seg flere løffthe paa/ giøre seg ickon førsth fyl-lesth then førsthe løfft/ kã han meer giøre Saa loffue seg siidhen mere. Thñ løfft som mončke giører oc nwnner/ ær icke v-dhñ een redt gieckerye/ oc abespyl oc skeer aff schrifftthñs vforfarenhedt/ At the loff-ue kyskhedt som ey staar y theris macht/ forthi thz er een gudz gaffue. 1 Reg. 15 Matt. 3 4 ⁊ 19 Rõ. 6 ⁊ 11 Gal. 5 ⁊ 6 2 Thi. 3 Joh. 16 1 Cor. 7 ⁊ 10

Itẽ armoedt matte the wel loffue icke legõlig men andelig huilken alle christen tilhør Luce 14 Item lyelse som oc hør

alle Christen til/ Sõ tales om y thz første oc fierdhe gudtz budt (Exo. 20 Deut. 5) men fordi sodan moncke løfft skee aff wantroen/ ceredt inthz vthñ søndh (Rõ. 13 & 14 Phi. 1 1 Pet. 3)/ Holth først kiære Capponie thz tw loffuz y dobē loff siudhñ meer oc giør thitt besthe

27

Om adtskiel paa madh

Christnæ menniske som gudtz sandhedt redtelighe kiẽdher/ widhendes huad redt oc wredt ær/ the haffue inghñ adskillighz paa noghñ madh/ mẽ thĩn er alting reen. Therfor wiídhe the wel/ at the maa altiid paa alle daghe ædhe aldhondhe madt/ huadt thẽnũ tøckes/ oc tacke gudt Tog vdhñ theres forargelse som swaghe oc skrøbeligh ære oc ey wiídhe sodã friíhedt at wære christne menniske giffuen aff gud. For theres skyld skal mand ladhe sodan friíhedt tilbaghe/ ath mãd icke forargher thĩn. Ellers er wel all madh lofflig ther som sodane forargelße icke skeer.

Wil och

Wil och noghñ aff een friij wiliæ spæ ghe
sidt legomme/ hollendes seg een tiidt läg
fraa thñ madt/ sõ kroppê wordher kaadh
aff/ thz er gott oc lofflígh. Dog saa ath
han icke beswarer syn sãwittighz ther mz/
menêdhes seg atgiøre søndh om han so-
dan faste icke holler Thenne friihedt haff-
uer oss ochsaa/ Antichristê røffuz fraa Sñ
Paulus syer til Thimotheum 4 Col' 2
Matt. 15 Mar. 7 Rõ. 14 1 Cor. 8 & 10
Tit 1 Heb. 13 Gal. 5

28

Om redt schriffte maal

Een christen menniske er vtj scriffthñ
twêne hondhe schrifftmaal aff gudt bu-
dhñ oc beffalett. Thz første som mãd skal
giøre gudt y thz ath menniskeñ bekiender
oc beklagher seg aff alt siidt hierthe for
gudt/ ath hã er skrøbelig oc faller til gudz
barmhiertighz vti Christo oc bedhes na-
de oc søndzforladelße aff hãnũ 1 Joh. 1
Psal. 31 & 119

Thz andhz schrifftemaal er at een mê-

 niske oben

niske obēbarlig bekiender seg for syn neste (som han haffuer fortørnett) ath han haffuer giordt wredt Ocbedher ath han schal giiffue hānū til thz hā haffuer giort hannū emodt/ ocat han som fortørnett er/ skal bedhe til gudt for hannū/ at han wil forlade hannū sodane misgierninger/ oc saa forladhes hannū sodan søndh

Matt. 5 6 7 19 Jacob vltimo

Thz tridie schrifftemaal/ som mand nw pleyer atgiøre presten hyemmelig vti ørnenæ (som lang tiidt er brugt)er icke indsadt aff Christo/ ey heller aff gudt budhett ath saa aldieles skee skal (endog wore phariseer thz falschelig wil bewiiße aff schriffthē̄)mēnisken haffuer thz paafundhett och budhett. Tog er thz icke wofructsameligt nar mād gaar weluilleligħē̄ wnødh oc wtwunghē̄ til een goed mād som wel er forfaren vdti schriffthen/ Oc obenbarer the gierninger sō hannū giør nagh oc bekomrelße y syn sāwittighedt/ Begierendhes aff hannū goedhe raedt oc

trøsth oc

trøsth/ oc een wisse Scrifft paa syne søndhers forladelße Luce 17 act 10 19 7 20 Marci. 16 Matt. 10 18 7 20 Eze. 18 29

Om hellighe daghe

Efftherthi Christus haffuer nw fuldkomett then iødske loug/ oc frelsith oss fraa same loug som besønderlig hilghe daghe indholthe/ Therfor ære oss nw alle dage hlighe. Ja nu y thz ny testamêthæ ære oss christhñ alle daghe hillighe/ Thi thz er rettelig atholle hilligt/ holle seg alle dage fraa søndhen oc ondhe kiødelighe gierninghe oc ladhe gudt allenæ regiere seg vdti oss effther hans hillighe wiliæ: men ath mand nw holler noglæ besynderlige hilghe daghe/ Sõ er sabbatthñ eller søndaghñ 7cz/ Skeer for thñ segh skyldh/ ath mãd schal thesbedhre haf ue leylighz atkomme tilhobe/ oc eendrecteligħñ høre gudtz ordt/ annãme Christi sacramentæ/ oc giøre indbyrdhes almyndelighe bøner thñ enæ for thñ andhñ. nar thz er skeedt/

maa mād wel gaa til tiidt arbeydt ighē/ besønderlig nar nødhen trengher/ Som er nar høø høsthes skal eller y korn høst. Oc sodan friihedt skal førsth forkyndhes thennū som vforstandig ære/ ath the thē offuer icke forarghes nar thee see hellighe daghe icke holles effther thē papistische seedwonæ Hiere. 31 Eph. 2 esa. 1 7 66 Gal. 4 Col. 2 Exo. 20 Deut. 5 psa. 1 Luce 11 Joh. 5 Act. 17 Matt. 20 gen. 3 Jaco. 5 2 Thi 2 1 Thes. 4 Prouer. 6 10. 13. 18. 20. 21. 28. hec ꝯti. otiū

Thēne friihedt haffdhe the vdtj Hieronimj tiidt/ at the arbeydedhe om søndaghē effther at gudz tieneſth war ende vtj forsamlinghēs hwss/ Som han sielff scriffuer In epitaphio paulino. huar for wil tha Pawen twinghe oss til at siddhe orckeløøs oc icke arbeydhe effther gudz budt? Men thette esker oc wel een christelighe kierlighz/ ath mand Jo een dag vdti wghē holler huiile/ for trellers oc arbeydtz folck skyldh/ ath the maa haffue

liiße aff theres tærldom oc arbeydt/ Thi siwnthes oc Gudt y thz gamble testamē the saa gott atwære/ ther hand thz och saa skickedt haffdhe Gen. 2 7 3 Ech. 33 Exo. 16 7 20 Hiere. 17

30

Huadt redt hilghūs ære er

Redt christelig ære sō hynæ aff dødhe gudtz hilghñ skee skal/ er icke at mād opbyggher thī stoore kyrcker oc klosther/ kosteligne beledhe/ oc fore thennū brende liws eller lamperæ / oc andhz sodant fackelye/ vtj huilkedt y een lāg tiidt/een stoor misbrug wæridt haffuer. Mē thz er thñ redthe ære at mand størcker syn troo til gudt paa sodāne hellighe mēniske/ y thz ath thñ troer thz gud aff syn stoor barmhiertighz haffuer taghz thee werdughe hilghenne som och ware komē aff adam/ oc ware føddhe wredēs børn saa wel the som wij/ oc han haffuer thī vforskylth aff ydelnadhe giordt til synæ ælskelighe børn oc affruinge til hymmerighe. Saa

wil hā

wil han oc giøre mz oss om wij haffue troen til hannũ som the haffdhe. Ther størcke wij wor troo wedt/ ath han er iw saa welwillighñ offuer oss at ladhe skinæ syn barmhiertighz som offuer thennum/ huilke oc wore søndhere saa wel som wij. Oc thz ær helgenæ een ære at wij taghe orsage aff thennũ at sette troo til gudt. Rom. 3. 5. 8. 9. 11. Psal. 13. Tit. 3 Joh. 3. 13. Gal. 3 Gen. 15 Eph. 2

Vdi andhen madhe hedres oc the affdødhe helghñ/ saa at wij følghe thm̃ effther y theres ordt oc gierningher/ Be- syndligh nar oc huare wij see at the haff- ue fuldt Christum effther. For effther thi Christus er iw thñ yppersthe helghñ som alle hilligher/ Saa skal inghen hellighe mendtz oerdt eller gierning sedthes for hannũ Joh. 2. 10. 1 Cor. 4. 1 Per. 2

Vdi thñ tredie madhe ærer mand oc gudtz hilghñ/ nar wij giøre the leffuen- dhes helghñ (som nødtorfftelig ære) noghñ hielp

noghn̄ hielp oc trøsth/ bodhe til liiff oc seel. Thesse skulle oc holdhes for hilghn̄/ effther thi thee ære christnæ/ Thi een christhn̄ menniske som thn̄ helligand haffuer for syn troo/ er edt hilligt menniske/ thi hā er Christi ledemoedt oc gudtz tempel/ Oc thz hannū skeer/ thz reghner Christus seg til. Thn̄ som nw ærer Christū/ han ærer hans leedmoedh thz er christhn̄ mēniske sō behoff haffue hās hielp oc trøst.
Deut. 15 Luce. 11 1 Joh. 3 Gal. 3 eph. 1
1 Cor 3. 6. Matt. 18. 19. 25. Proue. 3
31

Huadt redt gudtz ære er oc tilbedhendhe

Thn̄ redthe oc størsthe gudz/ ære oc til bedhende/ er ath mennisken elsker oc frycther gudt offuer alle creatwer y hymmelen oc paa Jordhen/ for een scabermād oc een herre Hollendhes hannū for thn̄ han er/ Ja ath han ælsker hannū for een mild oc barmhiertigh fadher/ Sedther all syn hobb/ trøsth oc liids til hannum/

forladhñdes seg fuldkommelig ther til/at hware gudt er hannũ bestãdig ther kan hannũ inghñ creatwer giøræ skadhe vdi nogher madhe Joh. 4 Deut. 6 Baru. 3 Matt. 6 Gal. 3 Sap. 3 Rom. 8 Psal 125 1 Reg. 17

32

Huadt affguderye er

Then størsthe affguderye/ oc gudtz wanære/ er ath mennisken elsker seg sielff eller noghz creatwr lighe wedt gudh/eller offuer/ hannũ/ Sedther syn hobb oc trøst til andhz end til gud alleenæ/ Sodan ære wil han alleenæ haffue/ Och icke tilsteder ath thñ ære skal noghen creatwr tilleggthes Hiere. 17 Prouer. 10. 28. Matt. 22 Deut. 6 Esa. 48

33

Hwilke the redthe antichrister oc falsche propheter ære

Antichrister/falsche Prophether/ falske predickere oc dieffuelsens tieneræ/ ære alle the

alle the sõ gudtz ocrdt/ thñ hillighe scrifft forfalske/ leggendhes ther noghz til/ eller taghñdes ther noghz fraa/ Oc ey bliffue wedt then redthe scriffthens menig/ Oc wille tog ath thz the ßaa lære oc forgiffue schal holles lighe wedt gudtz budt: sodane ære nw alle Papister oc phariseer som seg kaller moncke/ huilke mz mẽniske glosser forwendhe gudz sandhe ordt for theres eghñ bugfylle oc badhe thennum sielffuer til ewighe skadhe oc forderffuelse Som huer christen nw maa see oc kiende/ gud skee loff Deut. 4. 12 Prouer. 30 Apoc. 22 1 Thi. 4 2 Pet. 2. 3. Gal. 6 Matt. 7. 23. 24 Act. 20 Luce. 12 Hiere. 23 Esa. 1. 56. Zach. 11

34

Huadt gudz ordt er

Gudz ordt er gudtz ewighe sãdhedt klar oc reen/ formedelsth huilkedt han scaffte haffuer hymmel oc iordt oc althz v thĩ er/ Holler oc forwarer. Oc thz sãme ordt er først vdtrycht oc obẽbaredt wedt

 the hel

thee hillighe patriarcher oc propheter/ Oc paa thz siisthe formedels Christũ och hãs apostler. Oc thz findhes inghñ steedhe wissere och clarere end y then hillighe schrifft/ Som kalles Biblia etc Rõ. 1 Hiere. 5. 23 Psal. 32 Proue. 30 ecle. 1 Esa. 55 Luce. 11 Joh. 8 Heb. 4 Gal. 6 1 Thi. 6 2 Pet. 1

35

Huadt mẽniskens seedt eller lære er

Menniskens seedt/ budt eller lære/ er althz som mand y andelighẽ sagher (ther gud oc sieelen anrørendes ære) sedther/ biwder/ lærer oc bruger/ vdhñ gudtz befalingh. aldt sodanth er for gudt løghñ oc forfengelighz/ til huilkedt mẽnisken er møghz tilbøyeligh aff natwren/ Saa ath løghñ kõmer wel offuer eens medt henne Matt. 15 Esa. 29 Rõ. 12 1 Thi. 1 1 Cor. 1. 3. 6. 11. Col. 2 Act. 15 psal. 115

36

Huadt chistelig bandh er

Band er icke andhz end een fraa skylelsze eller

lelſze eller vdkaſtelſze fraa then chriſtelig
forſamblingh/ ther mēniſken ſyes atgiuff-
ues dieffuelen y hendher/ Szaa ath hand
icke wordher deelactugh mz andhre chriſt-
næ menniſke/ aff ſacramētenæ oc andhz
ther chriſtnæ menniſke pleye atbrughe/
Oc haffuer inghn̄ omgiengelſze mz thm̄.
oc iughn̄ ſkal vdkaſthes eller liwſes y bād
vdhn̄ ſzaa er at hand obenbarlighn̄ læres
oc handlær emodt gudtz ordt/ oc icke wil
afladhe ſodanth atgiøre. Oc ſodane eræ
alle falſche oc wgudfryctighe lærer oc bug
predickeræ/Som nw ſiwnes aldſom hil-
ligſth/ vtj theres oerdt/ leffnz oc giernin-
gher. The ſom obenbarlighe laſther oc
ſkāmelighe ſøndher bedriiffue/The ſkulle
och bandſedthes. men til at kraffue giald
indh mz/ er bandh icke ſkickett/ eendog
wore ſimwrdhe papiſter vtj ſaa madhe
haffue henne wanbrugt vtj langh tiidt
theſſwerre/ aff huilkett the bekiendhes
icke atwære chriſtelighe hiordher oc red-
the ſeelſørgeræ men glubendhe vlffue oc

tyranner. Matt. 7. 18. 23 2 Thes. 3
1 Cor. 5 Tit. 3 2 Cor 2 Rõ. 16
Gal. 1

Huadt gudtz riighe er

Gudtz riighe staar icke y vdworthes ting/ eller saa begindhes/ som nar mand een dag eller tiidt acther meer helligh end een andhñ/ Thesligesth edt stedt eller rũ/ edt clædeboen eller een madh helligheræ oc meræ sømmelige end een andhñ. Och andhz sodanth meere/ ther mand giør y vdworthes ting/ adskiel paa fyrende eller hollende y syn Cõscientz oc samwittighz/ thz eenæ helligheræ end thz andhz/ liige som thz icke andherledhes weræ kunne/ endh thz eenæ skulle Jo wære helligheræ oc meræ acthedt fore gudt end thz andhz huilkedt dogh i sandhz icke er/ Men een redt christen mẽniske y andhelige sagher/ ære aldting eens oc liighe frij/ Saa at hã holler ey een dagh edt clædebon edt rwm eller stedt bedhre oc helligere/ end thz an-

hedt er vtj bibelē wiitt vdspredt. Eph. 1
oc 2 Psal. 13. oc 115. Gen. 6 Matt. 7
Rō. 14 Esa. 64. 66. Hiere. 23 tit. 3
Joh. 3. oc 13 Osee 13 1 Cor. 15

39

Hwilkedt søndh er

wantroo/at mād icke haffuer een rett troo sō hannū bør/er then redthe søndh som mēnisken fordømmer. Sō schreffuz staar (Joh. 3. 5. 16.) Huo sō icke troer sønnen han skal icke faa ath see liffuz/ men gudtz wredhe bliiffuer offuer hānū Wātroo er een roedt til alt onth/oc søndhū kan Inghū forladhe/ vdhū gudt allenæ/ saa sō hun er oc allenæ emodt gudt (Rō. 14 2 Joh. 1 Psal. 100 Deut. 6) Men endtog same søndher ære emod wor nesthe/ære the dog ligwel for then sag skyldh søndher/at gud thennū forbudhz haffuer/ Thi han haffuer budhet wii skulle elske huer andhre indbyrdhes. Mē søndh emodt thū heligandh/ er nar mand legghet thū gierningh creaturen til

eller dieffuelen som gud allenæ tilhører. oc sodan synd eller lasth er oc icke andhz end wantroo. (Leui. 9 Matt. 22 Gal. 5)

Exempel. Thē tiidt Christus vddreff dieffuelen aff edt menniske/ sagdhe the wantroo phariseyer oc scriffikloghe at hā thz giorde aff dieffuelßens macht/ Thz war een synd emoedt thē helligand/men thē som saa synder moedt thē hilligād/ hannū forlades icke syndhē til ewigtiid/ (Mar. 3 Lu. 11 Matt. 11 oc 27 1 Joh. 5 Heb. 6 oc 10) Saa er nw ath syndhe emoedt then helligand/at foracthe euangeliū oc Euangelij gierning/ Saa lenghe sō sodan foractelße staar/ er Inghē raedt til syndhz forladelße/ Thi at thē foractelse er twert emoedt troen/ formedels huilken allein syndhē forladhes (Rō. 4 Gal. 3) Men huar sodan foractelße affleggħes/ maa troen indgaa y hierthz/ oc saa kan syndhē forladhes/ oc ey ellers

40

Hvadt gudz welsignelse er

gudtz

Gudetz welsignelße er hans welgier-
ningh/ Saa at thñ mēniske syes atwære re
welsignedt aff gudt/ som han ladher gaa
wel y hand/ til liiff oc seel/ Oc welsigner
hand menniskens eydom nar han styrcker
oc forøgher thīm/saa ath thz bliiffuer hā-
num lyckfaligt huadt han tagher sig fore.
Ther er oc gudz welsignelße oc gaffue at
menniskē foer børn oc frucht etc.
Deut. 28 Leui. 26 Jacob. 1 Gene. 1 30
Judit. 23 Luce 1

41

Gudz forsiwn oc hēmelig gier-
ninge

Saa som gudt haffuer alting skapth/saa
holler han thīm alle wed macht styrer oc
regherer thīm/saa wel thet mindsthe som
thet størsthe /huert effther sin natuer och
skickelße: Saa at han iw saa wel regerer
then mindsthe madke paa jordhñ kryber/
then ipperſthe engel y hymelin. Och
som then ipperſthe engel y hymelin. Och
som gud haffuer haffth
althet regimenth som gud haffuer haffth
vtj synæ creatur aff førsthe werdzens be-

 gyndelße

gyndelße/oc endnw hær effther haffuendhes wordher forudhñ endhe/ Thz haffdhe hā aff ewigtiidt føred werdhñ worth skaffth/forseedt oc besluttedt/at the (thet mindsthe mz thet størsthe) saa skabes oc reggeres schulle. Saa at thet altiidt er wmoeligt/ath eblant creaturen skulle noghet kunne skee / andherledes end som hā aff ewigtiid/y sin gudoms wisdome forseedt oc skickett haffuer. Gen. 1 hester 13 Exo. 15 Job. 36 Eccle. 3. 8. oc 39 Psal. 35. 43. 93. 139. sap. 9. Esa. 40. Gier. 32. Rom. 11

Thifor schal mandh aldt thet legghe hannū till/som skeer paa iordhen/huadt heller thet er medgangh eller modgangh/ thj han er then som altingh regherer. Oc endtog oss offthe siwnes y worth blindhe forstandh/at thet gaar ildhe til vtj regimēthz/saa ath møghett ondt bedryffues/ Dog kan ligewel regimenthet oc then hemelig gierning som gudt haffuer y alle sine creatur ickj andhz wære end gandske

goedt/

goedt/ eff.her thi at gud som er all goed-
hedt ickj kan andhz giøre end thet ßom
gott er. Hiere. 23 Esa. 10. 41. 45. 46
Prouer. 14. 18. Tob. 3. oc 34 mar. 10
Ocendog at møghz ondt bedryues
vti werdhē/ som oss siwnes atwære ska-
deligt oc wnøtteligt/ Tog wedh han lig-
hewel/ hwre han thz skal brughe oss til
godhe oc seg sielff til priis. Saa ladher
han manghe bedryffue søndh / paa thet
han siidhū kā haffue oorsaghe til at ladhe
skynæ syn macht oc redtwiishedt paa thē-
num/ y thz han straffer thĩ for søndhū/
Oc thz er hannū een priis at hād straffer
thz som ildhe giøres. Men mz sōme ßō
ildhe giøre ladher han skynæ syn barm-
hiertighz/ y thz han tagher thĩ til nadhe
oc icke saa straffer thĩ som the forthient
haffue. Oc thette er hannū och een stoor
ære at han er mild oc barmhiertigh/
Psal. 36 Gen. 21. oc 37. Exod. 2 oc 3
Malac. 1 Prouer. 16 Eccle. 11 Esa. 44
oc 54 Sō. 8 oc 9 Matt. 10

Therfore skulle wij iw altiidt giiffue hã‑
nũ thñ priis / at han wel wedt hwar til
huert oc edt thiener / oc inthz bekomre oss
mz hans regimẽte / Mẽ tacke oc priise hã‑
nũ saa wel for syn redtwiishz sõ han lad
skynæ paa thñ thz han lad bliiffue fortap‑
thz / Sõ for hans barmhiertighz han sky‑
ne lad paa thñ sõ salig word. oss er nog
thz wij wiide At hand altingh regherer /
oc at hãs regimẽthe er redtwiisth oc gott /
hãnũ wære loff ære oc priis fraa ewigzh
oc til Ewighedt / Amẽ 1 Cor. 15 Esa. 48
Eccle. 3. 8. tob. 12. 2 cor. 1 daniel. 2 oc 3
1 Pet. 1 Sap. 16 Rõ. 16

Een Register paa alde artichler

Soli Laus deo

Heer haffue i nw ighn̄ (Kiære her Pether Burgeßmedt) ether bog som i sende oss fordanschedt til at trycke och lade vthgaa icke eenest thn̄ lidel (och dog goede) christi hiord hooss ethē vtj Norssness/ mē ochsaa thn̄ menig Christelig Almoffue i gansche dāmarck til gaffn̄ och een merckelig indgang vtj schrifften/ som

vz huer

vz huer artickel befindes och ydermere aff
huer vindschibelig gudfrycktende lerd læ-
ser maa til settes Tagher fordi thñe vor
villig tiënest paa thñe tiid til goede Och
forarbeyder ydermeer i Gudtz oerdt i
schulle befinde oss ether troe mzarbeyd'
vtj gudtz sag/ hand forlene oss
alde fordi syn naade A-
men Aff Viberg
tridie södag eff-
thz paasche
Aar etc
1 5 3 0

Hans Vingartener
V G H V D

